زۆرلێ کردن

و

مەرجەکانی

لە نوسینی :

أبو عاهد (تقبله اللّه)

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله وحده ، والصلاة والسلام على من لا نبي بعده

∮ إكـــــراهـ ∮

بەشــی یەکـەم :

الإكراهـ و شروطه ـــ زۆرلێكردن و مەرجەكانی :

پێناسەی الإكراهـ :
بریتییە لە نارەحەتی و بێتاقەتی و زۆرلێكردن ، بێجگە لەو شتانەی كە خۆت حەزت لێیەتی ، وەكو خۆشەویستی و ئیجباری .

إبن حجر (ڕەحمەتی الله ـی لێ بێت) دەفەرموێت :
پابەند بوون بە شتێک كە تۆ ناتەوێت و حەزی پێناكەیت .
(فتح الباري 33/8)

مشروعية الإكراهـ ـــ ڕێگە پێدراوەكانی زۆرلێكردن :

چەسپاوە لە كتابی الله تعالی كە درووستە و ڕێگە پێدراوە ووتە و كردار (قول ، فعل)ـی كوفر لەژێر إكراهـ ـدا ، ئەگەر مەرجەكانی إكراهـ تێدا بێتە دی ،
ئەسڵ لەم ئایەتە بۆمان ڕوون دەبێتەوە :

{ مَن كَفَرَ بِاللّهِ مِن بَعْدِ إيمَانِهِ إِلاَّ مَنْ أُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالإِيمَانِ وَلَـكِن مَّن شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِّنَ اللّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ }
[سورەتی النحل ـ 106]

واتە : ئەوەی پاشگەز بێتەوە لە خـودا ناسی ، دوای باوەڕهێنانی ،

جگە لەوانەی کە ناچار دەکرێن وشەی کوفر بێت بەسەر زاریاندا لە کاتێکدا دڵیان پڕە لە ئیمان ، بەڵام ئەو کەسەی دڵی بە کوفر و بێ دینی خۆش کردبێت ، ئەوانە خەشم و قینی خـودایان لەسەرەو سزای گەورە و سەخت و دژواریان بۆ هەیە .

مەشهورە کە سەبەب نزولی ئەم ئایەتە لەسەر (عمار بن یاسر) دابەزی هەروەکو أبو عوبیدەی کوڕی محمد کوڕی عمار بن یاسر لە باوکیەوە دەگێڕێتەوە و دەفەرموێت :

((اخذ المشركون عمار بن ياسر))

موشریکەکان عمار بن یاسریان گرت و وازیان لێنەهێنا هەتا قسەی بە پێغەمبەر (صلى اللّٰه عليه وسلم) نەوت و باسی ئیلاهەکانی ئەوانی بە چاکەکرد ، ئینجا بەریاندا و گەڕایەوە بۆلای پێغەمبەر (صلى اللّٰه عليه وسلم) پرسیاری لێکرد چیـــبوو ؟

عمار بن یاسر ووتی : وازیان لێنەهێنام تا قسەم بەتۆ نەوت و باسی ئیلاهەکانیانم بە چاکە نەکرد ،
پێغەمبەر (صلى اللّٰه عليه وسلم) فەرمووی ئەی دڵت چی دەڵێ ؟
عمار بن یاسر وتی : دڵم پڕە لە ئیمان ،
پێغەمبەر (صلى اللّٰه عليه وسلم) فەرمووی :
ئەگەر هاتنەوە دووبارە وابڵێ .
((رواه بيهقى في سند الكبرا فهو صحيح السناد))

ئیمامی حافظ بن حجر (ڕەحمەتی اللّٰه لێ بێت) دەفەرموێت :
هەموو عولەمایان ڕایان وایە ((متفیقن)) بەبێ خیلاف کە ئەم ئایەتەی سورەتی النحل (106) لەسەر عمار بن یاسر دابەزیوە .
[كتاب إبن حجر : الاصابة 512/2]

⋆ شـــروط الإكـــراه ـــــ مــەرجەکانی زۆرلێکردن :

هەرکاتێک یەکێک لەم مەرجانەی باسیان دەکەین لەسەر إکراهـ نەیەتەدی پێی ناوترێت إکراهـ بەڵکو پێی دەوترێت کـــوفـــر .

① دڵ ئارام بێت بە ئیمان .

ئیمامی إبن جوزی دەڵێت :
دڵ ئارام بێت و ڕازی بێت پێی .

قتادە دەڵێ :
پێغەمبەر (صلی اللّٰه علیه وسلم) پرسیاری لە عەماری کوڕی یاسر کرد لەبارەی دڵیەوە وتی : دڵم پڕە لە ئیمان ، ئەگەر وای نەوتایە ئەوە مەرجێک نەبو لە مەرجەکانی إکراهـ لەبەر ئەوە پێغەمبەر (صلی اللّٰه علیه وسلم) پرسیاری لێکردووە .

إبن بطل دەفەرموێت :
إبن المنزير ئیجماع ـمان بۆ نەقڵ دەکات دەڵێ :
هەرکەسێک إکراهـ بکرێت لەسەر وتنی کوفر ئەگەر ترسا لەوەی بیکوژن ، وە کوفری کرد بەڵام دڵی پڕبو لە ئیمان حوکمی لەسەر نادرێت بە کوفر و ژنەکەشی لێ جیاناکرێتەوە .
(فتح الباري 12/314)

بەڵام هەرکاتێک دڵی خۆش بوو بە کردنی ئەو کوفرە و دڵی ئیسراحەتی کرد ، ئەوە پێی کافر دەبێت لەبەر قەولەکەی اللّٰه تعالی ، مادام دڵی خۆشە بەو کوفر کردنە ئەوا پێی کافر دەبێت و لە مەرجەکانی إکـراهـ دەردەچێت .

ئیمامی شەوکانی دەڵێ :
ئەگەر بیروباوەڕی وابوو یان دڵی پێکرایەوە ئەوە یەکسەر کافر دەبێت .

(فتح القدير 3/196)

② دووەم

ان يكون الإكراه ملجا ــ دەبێت إكــراهـ كە زۆر بەهێزبێت :

مەرجە ئەگەر هەڕەشە بکەن لە خاوەنەکەی بە کوشتن یان شکاندنی ئەندامەکانی جەستەی وە هیچ دەستەڵاتێکیشی نەبێت وە بە کەیفی خۆشی نەبێت ، هەروەکو چۆنە هەڕەشەی کوشتن بکەن لێت یان لە دەستدانی یەکێک لە ئەندامانی جەستەت وەک قاچ ، دەست ، یان لێدانێک کە خەریک بێت بتکوژێت ، وە گومانت وابێت کە ئەو هەڕەشانەی دەیڵێن جێبەجێی دەکەن لەسەرت ، ئەوکاتە درووستە ئەوەی پێتەڵێن بیکەیت ، ئەوە هەمووی دەبێتە بەشێک لە نارەحەتی و عەزاب وەکو چۆن عەمار بن یاسر ئەو مەرجانەی تێدا هاتەدی دایک و باوکیان کوشت لە بەرچاوی بۆیە إکــراهـ کەی لێ وەرگیرا ئەگەر وای نەوتایە ئەوە ئەویشیان دەکوشت .

إن شاء اللّٰه لە پۆستێکی تردا خاڵەکانی تریش بەیانەکەین ...

****

∮ إكـــــــراهـ ∮

بەشــی دووەم :

③ (مەرجی) سێیەم :

دەبێت إکــراهـ کە تەواو کامل بێت ئەمەش بە دوو مەرج دێتەدی :

1- نەتوانێت بە قسە بیان خەڵەتێنێت و لەسەر خۆتی لابەیت .

2- توانای ڕاکــڕدنت نەبێت .

هەروەکو چۆن عمار بن یاسر توانای ڕاکردنی نەبوو وە توانای گۆڕینی إکــراهـ کەشی نەبوو بە قسە .

④ چـوارەم :

(أن يكون الا اكــراه على فوز)
دەبێت إکــراهـ کە ڕاستەوخۆ بێت (یەکسەربێت)

بە جۆرێک بێت کە بۆ نموونە نەڵێت دەڕۆم و دوایی دێمەوە ، لەبەر ئەوەی عمار بن یاسر پێیان ووت : ئەگەر ئێستا نەیڵێت یان نەیکەیت دەتکوژین .

⑤ پێنجەم :

(أن يكون الا إكــراه لازما)
دەبێت إکــراهـ کە بەس بۆخۆت بێت .

نابێت زەرەری بۆ غەیری خۆت هەبێت ، وە عمار بن یاسر کاتێک إکــراهـ کەیانکرد إکــراهـ کرا لەسەر نەفسی بەس تەنها بۆ خۆی بوو ، هەتا عولەمایان دەڵێن إکــراهـ زەرەری بۆ خەڵکی تر هەبێت هەتا ئەگەر بۆ غەیری کوفریش بێت نابێت ، ئەوە بۆ کفر هەر نابێت .

ئیمامی قورطوبی دەفەرموێت :
هەموو عولەمایان لەسەر ئەوەن ئەگەر إکــراهـ لەسەر کەسێک بکەن بۆ کوشتنی کەسێکی تر ، ئەوە درووست نییە وە یان ئیهانە بە

ناموسی بکات بە لێدان ، یان بە هەرشتێکی تر درووست نییە بەڵکو دەبێت صەبر بگرێت لەسەر بەڵاکە .

(تفسير قورطوبی) وە ئیمامی ابن اغربی ، ئیمامی رجب ، إبن القيم ، إبن تيمية ، لەسەر ئەم ڕاو بۆچوونەن .

ئیمامی إبن رجب دەفەرموێت :
ئەگەر کوشتی لەو حاڵەتە جمهور دەفەرمون : شەریکن لەو کردارە کە کردوویانە بەرامبەر ئەو کەسە ، وە تۆڵە واجب دەبێت لەسەر زۆر لێکراو ، زۆر لێکەر (المنكره ، النكير) کە بەژدارن لە کوشتنی ئەو کابرایە ئەم قەولە مەشهورە لەلای ئیمامی شافعی ، ئیمامی أحمد ، ئیمامی مالک .

تێبینی ///

إکـــراهـ ڕوخسەت نەبوو بۆ ئومەتانی پێش خۆمان .

وەک چۆن دوو پیاو ڕۆیشتن بەلای پەرستگایەکا کاتێک دەستگیریان کردن پێیان وتن لێرە ناڕۆن هەتاوەکو خۆتان نزیک نەکەنەوە بەشتێک بە یەکێکیان ووت : خۆت نزیک بکەرەوە ، وتی هیچم نییە بەچی خۆم نزیک بکەمەوە ، وتیان خۆت نزیک بکەرەوە بەسەر بڕینی مێشێکیش بێت ، وتی من هیچ سەرنابڕم بۆ غەیری اللّٰه تعالی ، کوشتیان و چووە بەهەشتەوە ،
دووەمیان وتی من هیچم نییە هەتا نزیک ببمەوە ، وتیان خۆت نزیک بکەرەوە ئەگەر بە کوشتنی مێشێکیش بێت مێشەکەی سەربڕی لەژێر إکـــراهـ دا بەڵام لێی قبوڵ نەکرا .

ئا لێرە بۆمان ڕوون دەبێتەوە کە ئومەتەکانی پێش خۆمان لە حاڵەتی إکــراهـ دا نەیان توانیوە إکـــراهـ هەڵبژێرن ، چونکە ڕەوا نەبووە بۆیان ئەگەر ڕێگە پێدراو بووایە ئەوە کەسی دووەمیش لێی

قبوڵ دەکرا .

⑥ شەشەم :

(أن يكون المكره قادر مطيعا)

دەبێت (مكره) ئەو کەسەی کە زۆرلێکردنەکە دەکات بە توانا و دەستەڵات داربێت چونکە بەڕاستی ڕوداوەکەی عمار بن ياسر لە ژێر إکــراهـدا بوو ئەو کەسانە دەستەڵات و توانایان هەبوو لە پێش عمار دایک و باوکیان کوشتبوو ، لەبەر ئەوە زۆربەی گومانی وابوو ئەگەر بە قسەیان نەکات دەیکوژن .

هیچ کەس بۆی نییە وتەی کوفری یان کردەوەی کوفری بکات ئەگەر لە ژێر إکــراهـدا نەبێت .

⑦ حەوتەم :

(أن يكون في موالات الكافرين)

دەبێت إکــراهـ کە نەبێتە خۆشەویستی دەربڕین بۆ کافرەکان ، وەکو جاسوسی کردن و مەسڵەحەتیان ، یان چوونە ناو پەڕلەمانیان وە یارمەتی دانێک کە ببێتە هۆی سەرکەوتنییان ئەمە لە ئەصلی خۆی لادەدات کە إکــراهـ بێت ، وە عوزریش نییە لەم خاڵانەی باسمان کرد لەبەر ئەوەی ئیشەکەی عمار بن ياسر نەبووە هۆی خۆشەویستی کافر ، بەڵام زەرەرەکەی بۆخۆی بو .

هەروەکو چۆن پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) لە ڕۆژی بەدرـدا عەباسی مامی کە بە دیل گیرا فیدیەی لێ وەرگرت کە بە دیل کەوتە بەردەستی موسڵمانان هەرچەندە عەباس موسڵمان بوو بەڵام بە زۆر هێنرابوو بەڵام پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) فەرمووی :

ظاهیرت حیساب دەکەین بەڵام نهێنیەکەت لای اللّه ـیە ، پێغەمبەر (صلی اللّه علیه وسلم) نەیفەرموو : ئەوە إکـــراهـ بۆ عەباس .

⑧ هەشتەم :

(أن لایرد علی ما إکــراه علیه)

نابێت زیادەڕەوی لە إکـــراهـ ـدا بکرێت إکــراهـ شتێکی پێش هاتووە دەبێت مامەڵەی ناچاری لەگەڵدا بکرێت ، هەروەکو چۆن گۆشتی بەراز حەڕامە درووست نییە خواردنی گۆشتەکەی إلا لە زەڕوڕەتدا نەبێت ئەویش دەبێت بە شێوەیەک لێی بخورێت بە گوێرەی پێویست ، وە حەڕامە زیادە بخورێت هەروەکو چۆن زیادەڕەوی بکەیت لەسەر ئەو کوفرە کە إکـــراهـ ت دەکەن لەسەری ئەگەر زیادەت کرد دەبێت بە کوفر ، لەبەر ئەوەی داوای لەوە زیاترت لێ نەکراوە ئەگەر زیاترت ووت لەوەی داوایان لێکردویت لە قاڵبی إکـــراهب دەردەچێت چونکە عمار بن یاسر لەوە زیاتری نەوت کە داوای لێکرا .

(با زیاتر درێژ نەبێتەوە إن شاء اللّه لە پۆستێکی تردا باسی ئەو مەسەلانە دەکەین کە پەیوەندیان بە إکـــراهـ ـەوە هەیە)

****

[عـــەظیمەت و ڕووخســـەت]

∮ إکـــــراهـ ∮

بەشی ســێــیــەم ، کـــۆتــایی :

ئەو مەسەلانەی پەیوەندیان بە کراهـ ـەوە هەیە :

پرسیار ① /
ئایا هەڕەشە و ترساندن بە تەنها بە إکراهـ حسابە ؟؟

وەڵام /
خیلافی زانایانی لەسەرە .

أـ جمهوری عولەما لەسەرووی هەموویانەوە شێخی ئیسلام إبن تیمیة و تەلەبەکەی إبن القیم دەفەرموون :
بەڕاستی هەڕەشەکردن بە تەنها پێی ناوترێت إکراهـ لەسەر کوفر ، بەڵام دەبێت بە إکراهـ لە غەیری کوفر ، وە بەڵگەش لەسەر ئەمە هاتووە لە بەسەرهاتی عمار بن یاسر کە هەڕەشەی لێکراو بە کردەوەش بینی ،
وە لە ڕیوایەتێکی تردا هاتووە کە سەری عمار ـیان کرد بەناو ئاوداو دەریان دەهێنایەوە ، وە ئیمامی أحمد تەئکیدی دەکاتەوە کە زۆر لێکردن لەسەر کوفر بە إکراهـ دانانرێت ئەگەر ئازاردانی لەگەڵدا نەبێت بە لێدان .

ئەوە نابێت بە إکراهـ هەروەکو چۆن کەسێک لە سجن بێت بترسێت لە کافرەکان ئەگەر پێی بڵێن دەبێت ژنەکەت تەڵاق بدەیت ، دەتوانێت ژنەکەی تەڵاق بدات بەڵام بۆ کوفر نابێت .

هەروەها شیخ الإسلام إبن تیمیة (رحمه اللّٰه) دەفەرموێت :
فەرق دەکات بۆ کوفر و غەیرە کوفر ، بۆ کوفر درووست نییە ، بۆ غەیری کوفر ترساندنیش إکراهـ

(ئەمە قەولی راجحە)

ب / ترساندن بە تەنها إکراهـ لەسەر ئەوەی کوفر بێت یان غەیری کوفر بێت ، ئەمەش قەولی (أحناف ، هەندێک لە شافعیەکانە ....

وه ئیمامی مالک دەفەرموێت :
هەڕەشە لێکردنی ترسناک إکراهـ ئەگەر ڕووش نەدات وه ئەگەر ڕووش بدات ئەوە هیچی لەسەر نامێنێت .

(تفسیر القرطوبی ـ م ١٩٠ س ١٠)

ڕەئی ڕاجح قەولی یەکەمە لەبەر ئەوەی دەلیلەکەیان باسی عمار بن یاسر دەکات لەبەر ئەوەی إکراهـ کەی عمار تێکەڵ بوو بە هەڕەشە و لێدان وە هیچ دەلیلێک نییە قەولی یەکەم ڕەت بکاتەوە .

پرسیار ② /
ئایا دەبێت وتەی کوفر یان کردەوەی کوفر بکەین بە سەبەبی إکراهـ یان صەبر گرتن باشتر و چاکترە ؟

وەڵام /
دەست گرتن بە عەظیمەتەوە زۆر باشترە لە دەست گرتن بە ڕوخسەتەوە ...

وەکو چۆن دایک و باوکی عمار دەستیان گرت بە عەظیمەتەوە و پێغەمبەر (صلى الله علیه وسلم) پێی فەرموون : (خۆڕاگربن ئەی ئەهلی یاسر دیدارمان بەهەشتە) .

بەڵام عـمار دەستی گرت بە ڕوخسەتەوە و الله تعالى لێی قبوڵ کرد ، بێگومان بەڕاستی بەهەشتی الله تعالى گەورەترە و بەڕێزترە لە ڕوخسەت .

وه هەروەها ئیمامی إبن کثیر (رحمه الله) دەفەرموێت :
هەروەکو چۆن موسەیلەمەی کەزاب دوو کەسی گرت داوای لێکردن دان بنێن بە پێغەمبەری مندا ، ئەوەبوو یەکێکیان وتی : من

تۆ ناناسم و کەرم لە ئاستی ئەو قسەیەی تۆ کردت ، دووەمیش ڕوخسەتی هەڵبژارد .

ئەوەبوو پێغەمبەر (صلى اللّٰه عليه وسلم) فەرمووی :
یەکەمیان ڕۆیشت لەسەر ڕاستی و عەظیمەتی هەڵبژارد موژدەی بەهەشتی پێبدەن ، وە دووەم کەس کە ڕوخسەتی هەڵبژارد اللّٰه تعالى ڕوخسەتی لێ وەرگرت .

ئیمامی إبن بطال دەفەرموێت :
کۆدەنگی لەسەرە هەرکەسێک زۆری لێ بکرێت لەسەر کوفر وە کوشتنی هەڵبژارد ئەوە پاداشتی زۆر لەو کەسە زیاترە کە ڕوخسەتی هەڵبژارد .

(فتح البارى ـ ٣١٧/١٢)

ئیمامی الحربى دەفەرموێت :
بەڕاستی کوفر لەکاتی إکراهـدا درووستە لەلای عولەمایان ، بەڵام ئەگەر صەبر بگرێت لەسەر نارەحەتی و ئازارەکەی وە تووشی فیتنە نەبێت هەتاوەکو دەکوژرێت ئەوە شەهیدە و خیلاف نییە لەلای عولەمایان لەسەر ئەمە .

[نوسینی : أبو عاهد ، والی ویلایەتی دیالە ، تقبله اللّٰه]

تم آخر تعديل في: ٦:٠٢ م